

Victor András

ORRSZARV

WORLD PRESS PHOTO

2018-10-12 | **ESSZÉ, WORLD PRESS PHOTO**

2018 márciusában szomorú újsághír lett, hogy elpusztult Sudan, az utolsó hím északi szélesszájú orrszarvú. Már csak két nőstény él, azok is idősek, így hát gyakorlatilag kipusztultnak tekintendő ez a közép-afrikai állatfajta. Nem a szélesszájú orrszarvú

mint faj pusztult ki, „csak” annak egyik alfaja. Sovány vigasz, hogy a másik alfaj, a Dél-Afrikában honos déli szélesszájú orrszarvú – bár az is veszélyeztetett – még nem pusztult ki.

Ezt a fiatal szélesszájú orrszarvút természetvédők fogták be, s ott engedik majd szabadon (védett területen), ahol kevésbé fenyegeti, hogy orrvadászok áldozata lesz. Nem babra megy a játék! Dél-Afrikában nagyon sokan élnek orrvadászatból. Volt olyan év, amikor az ezret is meghaladta a legyilkoltak száma.

Öt különböző orrszarvú él ma a Földön. Két faj Afrikában, egy Indiában, kettő pedig Távol-Keleten: Szumátra, illetve Jáva szigetén. Mindegyik faj veszélyeztetett, legfőbb a veszélyeztetettség mértékében van különbség. Ember miatt leginkább úgy kerül veszélyeztetett állapotba egy növény- vagy állatfaj, hogy „elfoglaljuk” az élőhelyét. Az orrszarvúkra leselkedő legnagyobb veszély azonban az orrvadászok működése. Pedig nem az állat elpusztítása a céljuk; semmit sem kezdenek az elejtett állat tonnányi húásával-bőrével-csontjával. Csak az „orrszarvú”-at akarják megszerezni; azt kell lefürészelnük az állat fejről. Holott az orrszarvú tülkéből nem is lehet olyan szép szobrokat faragni, mint az „elefántcsontból” (vagyis az elefánt agyarából). A gyilkolászás egy elterjedt tévhiten alapul: hogy a porrá őrölt szarv csodaszer. Fájdalom- és lázcsillapító hatású; másnaposság és kígyómarás ellen is használ; egy vietnami politikust állítólag a rákból is kigyógyította; s úgy hírlik, itt-ott diszkódrogként is árulják. A legizgalmasabb tévhit, hogy afrodisziákum, vagyis fokozza a szexuális vágyat és potenciát. Ezek a tévhitek elsősorban Kelet-Ázsiában (Kínában, Vietnamban stb.) tradicionálisak.

Ezért az orrszarvú tülök értéke meghaladja az aranyét: 1 gramm ára megközelíti (vagy el is éri?) a 30 000 Ft-ot. Ez olyan vonzerő, hogy nemcsak a vadászok lesnek az orrszarvúkra, hanem a múzeumokból is lopják a kitömött állatok tülkét vagy akár az egész fejét. 2011. augusztus 15-én a Magyar Természettudományi Múzeumból és egy nappal később a balatonedericsi Afrika Múzeumból loptak el tülköt úgy, hogy a tolvaj letörte a szarvat.

Tudományosan bizonyított, hogy az orrszarvútülök anyagának semmiféle élettani hatása nincs. Közöséges szaruképződmény. Ugyanabból a keratin nevű fehérjéből van, mint a szarvasmarhák, antilopok, kecskék, juhok szarva, vagy mint a mi körmünk és hajunk.

placebo-hatás

De ha nincs tényleges élettani hatása, miért ilyen makacs a tévhit? A placebo-hatás miatt. Még a rákból gyógyulásnak is lehet pszichés összetevője. Ha valaki szentül hisz abban, hogy egy csodaszer segít, akkor megerősödik az élni-akarása, kicsit megváltozik a hormonális és idegi működése, s ez is hozzájárulhat, hogy tényleg meggyógyul. A megbetegedés és a gyógyulás mindig a kór okozója és a szervezet védekező rendszere közötti szkanderezés. Ahogy vannak pszichoszomatikus betegségek, úgy vannak pszichoszomatikus gyógyulások is – ami persze nem teszi fölöslegessé az igazi gyógyszereket.

Az orrszarvútülök porának afrodiziákum hatása mögött az önbeteljesítő jóslat jelensége is munkál. Ha egy férfi fél, hogy nem sikerül a közösülés, akkor nem is fog sikerülni, mert a félelem megszünteti az erekciót. Ez is pszichoszomatikus betegség. Ha azonban hiszi, hogy „majd most!”, mert segít a csodaszer, akkor rögtön megnő a sikeres közösülés esélye. Vagyis: lám, használt a csodaszer!

A legtöbb orrszarvú a Dél-afrikai Köztársaságban él, ez részben annak köszönhető, hogy több vállalkozó nagy farmokon tenyészt orrszarvúkat. Nem a húzáért, hanem hogy minél több tülköt gyűjtsön össze. Az állatokról ugyanis viszonylag szelíden is lefeszegethető a tülök, s ha nem sérül meg a homlokcsonton lévő dudor, a szarvnyúlvány, évek alatt kifejlődik az új. A legnagyobb rinocérosz-tenyésztőnek több mint 1500 orrszarvúja van, s már több tonna rinocérosztülköt raktároz.

Ugyanakkor ezzel a hatalmas vagyonnal nem jelenhet meg a világpiacon, mert az 1973-ban megkötött „Washingtoni Egyezmény” értelmében szigorúan tiltott a veszélyeztetett fajok nemzetközi kereskedelme, s a tiltásban a porrá őrölt testrészek

is szerepelnek. Régebben az orrszarvútülök belföldi árusítása is tilos volt a Dél-afrikai Köztársaságban, de a tenyésztők követelése nyomán az ottani bíróság feloldotta ezt a tilalmat. A kiskapu azonban, sajnos, az illegális csempészet felé terel.

kép | Környezet 1.díj, egyedi

Neil Aldridge, Dél-Afrika

Egy fiatal szélesszájú orrszarvú elkábítva és bekötött szemmel várja, hogy az Okavango-deltában, Botswanában visszaengedjék a vadonba. Orvvadászok elől menekítették át Dél-Afrikába.